

уровне всей Украины и ускорения процессов внедрения информационных систем должно осуществляться целенаправленная стратегия развития информатизации Украины, как одной из наиболее перспективных стран с необходимым ресурсным потенциалом. Это создаст реальную возможность для Украины, постепенно подняться до уровня современных требований и возможностей информационного общества, к рубежу информатизации Европы.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» від 4.02.1998р. N 75/98-ВР
2. Авдеева О. А. Роль информации: теоретические представления и статистическая оценка (на примере Омской области) / Авдеева О. А. // Экономическом вестнике республики Татарстан – 2005. - №4. – С. 27-38.
3. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Пер. с англ. под ред. В.Л. Иноземцева. — М.: Academia, 1999.- 783 с.
4. Винарик Л. Информационная экономика: становление, развитие, проблемы / Винарик Л. Щедрин А., Васильева Н. — Донецк: Институт экономики промышленности. – 2002. – 312 с.
5. Гэлбрейт Дж.К. Экономические теории и цели общества. Гл. VI-VII. М.: 1976.- 406 с.
6. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / [Пер. с англ., под науч. ред. О.И. Шкаратана]. – М.: ГУВШЭ, 2000.- 608 с.
7. Махлуп Ф. Производство и распространение знаний в США. / [Пер. с англ.] - М.: Прогресс, 1966. - 270 с.
8. Моль А. Социодинамика культуры: Пер. с фр. / Предисл. Б. В. Бирюкова. Изд. 3-е. — М.: Издательство ЛКИ, 2008. — 416 с.
9. Милье Дж.С. Основы политической экономии. Т.3. М., 1980.
10. Стиглер Ж. Экономическая теория информации / Стиглер Ж. // Теория фирмы. СПб.: Экономическая школа, 1999. С. 432-447.
11. Окинавская Хартия глобального информационного общества // Дипломатический вестник. – 2000. - №8, с.52-64.
12. Шевчук О.Б. Информационный капитал: его сущность и виды // Экономическая теория. – 2005. - №2. - С.41-48.
13. Шевчук О. На шляху до "цифрового" життя: [Ст. голови Держ. ком. зв'язку та інформатизації] // Дзеркало тижня. - 2001. - 28 квіт.-4 трав. - С.10
14. Державна програма економічного і соціального розвитку України на 2012 рік та основні напрями розвитку на 2013 і 2014 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>

*Рецензент д.э.н., профессор ХНУ им. Каразина Архиперев С.И.
Эксперт редакционной коллегии к.э.н., доцент УкрГАЗТ Якименко Н.В.*

УДК 338.246.025.2:621 (477)

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАШИНОБУДУВАННЯ УКРАЇНИ

Дикань В.В., к.э.н., доцент (УкрДАЗТ)

Стаття присвячена державному управлінню розвитком машинобудівного комплексу України, проаналізовано сучасний стан державного регулювання, визначено напрямки його удосконалення та пріоритети держави щодо забезпечення розвитку вітчизняного машинобудування, запропоновано перспективний інструментарій ефективної реалізації державної політики в машинобудівній галузі.

Ключові слова: державне регулювання, машинобудівний комплекс України, машинобудівні підприємства, розвиток.

ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ РАЗВИТИЯ МАШИНОСТРОЕНИЯ УКРАИНЫ

Дикань В.В., к.э.н., доцент (УкрГАЗТ)

Статья посвящена государственному управлению развитием машиностроительного комплекса Украины, проанализировано современное состояние государственного регулирования, определены направления совершенствования и приоритеты государства по обеспечению развития отечественного машиностроения, предложен перспективный инструментальный эффективной реализации государственной политики в машиностроительной отрасли.

Ключевые слова: государственное регулирование, машиностроительный комплекс Украины, машиностроительные предприятия, развитие.

STATE MANAGEMENT OF MACHINE-BUILDING COMPLEX DEVELOPMENT OF UKRAINE

Dykan V.V.

The article is devoted to state management of machine-building complex development of Ukraine, the modern state of state control is analysed, directions of perfection and priorities of the state on providing of development of domestic machine building are certain, the perspective tool of effective realization of public policy in machine-building industry is offered.

Keywords: *state management, machine-building complex of Ukraine, machine-building enterprises, development.*

Постановка проблеми та її зв'язок з науковими і практичними завданнями. Аналіз сучасного стану машинобудування України дає підстави говорити, що, не дивлячись на деякі позитивні тенденції в останній час, комплекс проблем в галузі не подоланий. Відсутність з боку держави продуманої стратегії перехідного періоду до ринкових відносин привели до того, що, більшість підприємств машинобудівного комплексу опинилися в умовах необхідності самофінансування, та за відсутності практичного досвіду діяльності в умовах ринку, були вимушені існувати в режимі виживання. Результатом цього з'явилася втрата ринкових позицій, розвал і банкрутство безлічі підприємств, відтік кваліфікованих кадрів, критичне моральне і фізичне старіння технологій і устаткування.

Переорієнтація вітчизняного машинобудування на інтенсивний, випереджаючий шлях розвитку, припускає необхідність рішення комплексу взаємозв'язаних і взаємообумовлених проблем в законодавчій, нормативно-правовій, фінансово-економічній, освітній, кадровій та інших сферах, що і обумовлює необхідність вивчення державного регулювання в контексті забезпечення розвитку машинобудівного комплексу України.

Аналіз останніх досліджень та виділення невирішених частин загальної проблеми. Питання розвитку машинобудування України як найважливішого сектора промисловості країни досліджуються у працях таких вітчизняних вчених як: В.М. Гесць, Ю.В. Кіндзерский, В.В. Микитенко, М.М. Якубовский, Я.А. Жаліло, Б.М. Данилишин, Н.В. Тарасова, І.С. Калініченко, В.А. Романеско, О.Є. Кузьмін, С.В. Князь, Л.Й. Гнилянська, Д.К. Зінкевич, М.А. Юдін, Д.В. Малашук та ін. [1–7], які значну увагу приділяють і проблемам державного регулювання розвитку вітчизняного машинобудування.

Проте, через незавершеність наукових дискусій відносно напрямків та інструментів державного управління машинобудівним комплексом України потребує подальшого дослідження питання удосконалення державного регулювання розвитку вітчизняного машинобудування.

Метою статті є аналіз стану державного регулювання машинобудівного комплексу України, визначення пріоритетних напрямків та дієвих методів

реалізації державної політики в машинобудівному секторі України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Складність розвитку машинобудування України полягає в тому, що в найближчій перспективі необхідно вирішувати одночасно чотири основні завдання: інтенсивну модернізацію машинобудування; підготовку і перепідготовку кадрового потенціалу з формуванням нового інженерно - технічного та управлінського персоналу, здатного забезпечити інноваційний розвиток машинобудування; створення умов для підвищення інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств і забезпечення припливу приватних інвестицій в машинобудування; забезпечення збуту продукції в умовах високої конкуренції.

В наш час для вирішення поставлених задач, та, відповідно, для забезпечення розвитку машинобудування найчастіше використовуються такі методи державного регулювання як великі державні проекти (держзамовлення), податкові пільги, концентрація активів (злиття компаній у великі холдинги).

Необхідно відмітити позитивні державні дії щодо забезпечення розвитку машинобудівної галузі, зокрема діє Програма розвитку машинобудування на 2006 - 2011 роки [8], Закон України від 7.02.2002 № 3023-III "Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу" [9] та інші.

Метою Програми розвитку машинобудування є створення конкурентоспроможного машинобудівного комплексу, здатного в умовах інтеграції та глобалізації розв'язувати завдання щодо забезпечення основних секторів реальної економіки інноваційно-ефективною продукцією власного виробництва, а також збільшення обсягу її експорту.

Програмою передбачено здійснити такі заходи:

- освоєння нових видів конкурентоспроможної продукції, у тому числі: машин та обладнання для залізничного і підйомного транспорту, автомобілів та іншої колісної техніки; систем машин та обладнання для енергетичної, металургійної, гірничодобувної та вугільної галузей; ресурсозберігаючого, екологічно чистого обладнання

для нафтохімічної та хімічної галузі, у тому числі малотоннажних виробництв; верстатів та інструментів;

- розвиток елементної бази загального машинобудівного призначення, сумісної з європейською;

- удосконалення структури виробництва, розвиток потужностей, зокрема впровадження систем управління якістю, екологією та безпекою згідно з міжнародними стандартами ISO-9000, ISO-14000, OHSAS-18000;

- розвиток внутрішнього і зовнішнього ринку та його інфраструктури;

- прискорення інноваційного розвитку галузі машинобудування шляхом: формування стабільної гнучкої системи державної підтримки інноваційного розвитку; створення цілісної системи науково-технологічного забезпечення; створення механізму залучення інвестицій для інноваційного розвитку; стимулювання підприємств щодо переходу на сучасні методи проектування і освоєння виробництва нової прогресивної техніки; формування макротехнологічних комплексів із створення і виробництва продукції машинобудування за підгалузями;

- модернізації національного машинобудівного комплексу, його інтегрування із світовою системою машинобудування;

- удосконалення нормативно-правового забезпечення.

Згідно Програми розвитку машинобудування у цьому секторі реалізуються 22 програми. Найважливішими з них є: “Програма виробництва технологічних комплексів машин та обладнання для агропромислового комплексу”, “Державна програма розвитку авіаційної промисловості на період до 2010 року”, “Програма розвитку найбільш конкурентоспроможних напрямів мікроелектроніки в Україні”, “Програма розвитку автомобілебудування”.

Однак, сучасні методи державного регулювання розвитку вітчизняного машинобудування є локальними та не дають загального позитивного ефекту для галузі. Так, показники розвитку українського машинобудування у 2012 році свідчать про стагнацію галузі. Якщо 2011 рік подарував надію і дав приводи для оптимізму (зростання обсягів продукції машинобудування склав 17,2%), то 2012 рік показав, що цей успіх був миттєвим. Обсяги виробництва продукції машинобудування у 2012 році знизилися на 6%. При цьому темпи падіння обсягів виробництва збільшилися до кінця року і досягли свого максимуму в грудні. Якщо порівняти показник обсягу за грудень 2012 року з аналогічним періодом 2011 року, то рівень падіння склав 19%. Падіння обсягів виробництва відбулося практично по всіх позиціях продукції машинобудування. Винятком стало лише виробництво плугів, бурових та прохідницьких

машин, низьковольтної апаратури та лічильників електроенергії [10].

Не дають приводу для оптимізму і тенденції розвитку у майбутньому, серед яких визначають: витіснення з традиційних ринків збуту; падіння попиту на продукцію вагобудування; конкуренція з китайськими виробниками [11].

Державне значення проблеми випереджаючого розвитку машинобудування, необхідність прийняття оперативних заходів щодо вдосконалення законодавства в галузі промислової, тарифної, податкової, соціальної та освітньої політики, державної підтримки вітчизняного виробника з урахуванням фактора часу, складність і багаторівневий характер проблеми, в якій переплітаються інтереси держави і приватного бізнесу, необхідність здійснення контролю за дотриманням державних інтересів в ході рішення проблеми вимагають загального системного стратегічного підходу до модернізації машинобудівного комплексу та вдосконалення державного управління в даному напрямку.

Основним інструментом підвищення ефективності державного регулювання діяльності машинобудівних підприємств, як показує зарубіжний досвід, є формування стратегії діяльності органів державної влади.

Стратегічний підхід включає розробку політики розвитку машинобудування на довгостроковий період, що інтегрована з програмними документами розвитку країни, з європейськими стандартами, та включає: визначення пріоритетів розвитку, дієвих методів регулювання, удосконалення законодавчої бази, створення інфраструктури та механізмів відповідальності за ефективність управлінських процесів на основі покращення мотивації, моніторингу та їх оцінки.

До пріоритетних напрямків стратегічних дій необхідно віднести наступні:

- сприяння ефективній спеціалізації галузей і підприємств машинобудівного комплексу;

- забезпечення впровадження інновацій;

- удосконалення механізмів інтеграції між підприємствами та виробничими комплексами;

- створення інфраструктурної підтримки розвитку підприємств у машинобудуванні;

- стимулювання високотехнологічних і експортно-орієнтованих виробництв з метою диверсифікації структури експорту;

Реалізація перерахованих вище пріоритетів передбачає широке використання методів державного регулювання, серед яких особливого значення набувають методи державної підтримки вітчизняного товаровиробника в машинобудівній галузі: субсидювання; пільгове кредитування; методи підвищення мобільності робочої сили; диференційовані методи стимулювання окремих видів праці; удосконалення амортизаційної політики;

введення податкових послаблень; розвиток державно-приватного партнерства.

Щодо останнього, то під державно-приватним партнерством слід розуміти інституціональний і організаційний альянс між державою і бізнесом з метою реалізації суспільно значущих проектів і програм. Залежно від характеру розв'язуваних завдань у рамках державно-приватного партнерства розрізняють окремі моделі такого партнерства: організаційні моделі (не припускають істотного вторгнення у відносини власності), моделі фінансування (комерційний найм, оренда, всі види лізингу, попереднє та інтегроване проектне фінансування) і кооперації (форми об'єднання зусиль партнерів, що відповідають за окремі стадії загального процесу створення нової споживчої вартості) [12].

Так, в даному напрямку, прогресивним інструментом впровадження корінних змін в спеціалізації підприємств за рахунок інновацій має стати формування та реалізація технологічних платформ, що формуються на основі приватно-державного партнерства та спрямовані на посилення взаємодії і кооперації бізнесу, науки і держави для просування наукових розробок на ринок. Особливістю технологічних платформ є відмова від звичної «вертикальної» моделі управління наукою та інноваціями (прикладом можуть служити держзамовлення або стратегії розвитку певних галузей), і побудова «горизонтальних» зв'язків між учасниками інноваційного процесу. Роль держави зводиться до створення оптимальних умов для ефективної взаємодії «розробник (вчений) - замовник (бізнес)».

Значна роль повинна відводитись державно-приватному інвестиційному партнерству, яке передбачає пряму участь держави в оцінці, виборі та фінансуванні інвестиційних проектів у формі участі в статутному капіталі, фінансових вкладень, надання ресурсів, що належать державі (нерухомості, промислової та інтелектуальної власності).

Висновки даного дослідження і перспективи подальших робіт у цьому напрямку. Таким чином, для забезпечення розвитку машинобудівного комплексу України необхідним є вдосконалення державного управління на основі комплексного, системного та стратегічного підходу. Ефективність реалізації державної політики розвитку машинобудування забезпечується при переважному використанні методів державної підтримки, серед яких одним із перспективних слід визначити державно-приватне партнерство, а також за рахунок вдосконалення механізму відповідальності суб'єктів управління.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Новий курс: реформи в Україні. 2010–2015. Національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К.: НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
2. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку: монографія / [Кіндзерский Ю. В., Микитенко В. В., Якубовский М. М. та ін.]; за ред. канд. екон. наук Ю. В. Кіндзерского; НАН України; Ін-т економ. та прогнозування. – К., 2009. – 928 с.
3. Жалило Я.А. Структурные трансформации промышленности Украины в период финансово-экономического кризиса / Я.А. Жалило, Д.С. Покрышка // Вісник Інституту економіки і прогнозування. - 2010. - С. 29-33.
4. Машинобудування в Україні: тенденції, проблеми, перспективи. / [Н. В. Тарасова, І. С. Калініченко, В. А. Романеско та ін.]; ред. чл.-кор. НАН України Б.М. Данилишина. - Ніжин: ТОВ "Видавництво "Аспект-Поліграф", 2007 - 308 с.
5. Князь С.В. Інноваційні програми машинобудівних підприємств: креативні рішення і моделі їх трансферного забезпечення: [Монографія] / О.С. Кузьмін С.В. Князь, Л.Й. Гнилянська, Д.К. Зінкевич // Львів: Видавництво «СПОЛЮМ», 2010. – 345 с.
6. Юдін М.А. Регуляторна політика держави у забезпеченні конкурентоспроможності енергозберігаючої машинобудівної продукції: монографія // М.А. Юдін. - Одеса, 2011. – 264 с.
7. Малащук Д.В. Конкурентоспроможність машинобудівного комплексу України в умовах глобалізації світових ринків: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.05.01 „Світове господарство і міжнародні економічні відносини” / Д.В. Малащук; Укр. акад. зовніш. торгівлі. — К., 2005. — 24 с.8. Україна у цифрах 2011 [Електронний ресурс] - Режим доступу <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Про затвердження Державної програми розвитку машинобудування на 2006-2011 роки: Постанова від 18 квітня 2006 р. № 516 / Кабінет Міністрів України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/r/>
9. Закон України від 7.02.2002 № 3023-III "Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу" [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://sts.gov.ua/podatкова-bazado-nabrannya-chinnosti-podatkovim-kodeksom/normativno-pravova-baza/zakoni-ukraini/arhiv-zakoniv-ukraini/zakoni-ukraini-za-2002-rik/59959.html>
10. Машиностроение на Украине в 2012 году [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://specural.com/articles/12/mashinostroenie-na-ukraine-v-2012-godu.html>
11. Украина-2013: Макроэкономический и отраслевой обзор и прогноз [Електронний ресурс]- Режим доступу: http://www.kreditprombank.com/upload/content/512/Ukraine-2013-Macroeconomic_and_Industry_Review_and_Forecast.pdf
12. Зарубежный опыт использования государственно-частного партнерства. Айрапетян М.С.,

советник отдела аналитических исследований Правового управления Государственной Думы РФ, доктор экономических наук. Источник: [http://www.ppp-](http://www.ppp-russia.ru/analyt/40-ajrapetyan-ms-zarubezhnyj-opyt-ispolzovaniya.html)

[russia.ru/analyt/40-ajrapetyan-ms-zarubezhnyj-opyt-ispolzovaniya.html](http://www.ppp-russia.ru/analyt/40-ajrapetyan-ms-zarubezhnyj-opyt-ispolzovaniya.html)

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Кірдіна О.Г.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*

УДК 621:658.14

РОЗШИРЕННЯ ТЕЗАУРУСА ДО ВИРШЕННЯ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СКЛАДОВОЮ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Зайцева І.Ю., д.е.н., доцент,
Кореницька Ю.А., магістр (УкрДАЗТ)*

У статті розкрито сутність фінансової складової економічної безпеки підприємства в сучасних умовах господарювання; визначено основні проблеми, пов'язані із її забезпеченням на підприємствах.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, фінансова складова економічної безпеки, фінансова безпека держави, фінансова стійкість, індикатори фінансової безпеки.

ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ ЧАСТЬЮ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

*Зайцева И.Ю., д.э.н., доцент,
Кореницкая И.Ю., магистр (УкрГАЗТ)*

В статье раскрыта сущность финансовой составляющей экономической безопасности предприятия в современных условиях хозяйствования, определены основные проблемы, связанные с ее обеспечением на предприятиях.

Ключевые слова: экономическая безопасность предприятия, финансовая составляющая экономической безопасности, финансовая безопасность государства, финансовая устойчивость, индикаторы финансовой безопасности.

PROBLEMS OF FINANCIAL PART OF ECONOMIC SECURITY COMPANIES

*Zayceva I.Y.,
Korenitskaya Y.A.*

This article deals with the nature of the financial component of economic security in today's economy, the basic problems related to the business of providing.

Keywords: economic security, the financial component of economic security, financial security, financial stability, financial security indicators.

Постановка проблеми. В умовах динамічного середовища при функціонуванні промислових підприємств виникають загрози тактичного та стратегічного характеру. Серед них можна виділити нестачу ресурсів фінансування безперервності їх діяльності, обмеження здатності підтримувати процес розширеного відтворення, що створює загрозу їх існування як економічної системи, з однієї сторони, та неможливість підвищувати сою конкурентоспроможність, з другої. Саме тому набувають актуальності проблеми формування забезпечення економічної безпеки, в цілому, та фінансової як елемента, що дозволяє захистити власні фінансові інтереси та створити відповідне підґрунтя для збалансованого стійкого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з поняттям „фінансова безпека держави” останнє десятиліття є об'єктом дослідження таких вчених України, як О.І. Барановський [1], М.М. Єрмошенко [2], М.І. Камлик [3], та ін. Усі дослідження названих учених спрямовані на теоретико-практичне обґрунтування необхідності захисту фінансових інтересів держави, розроблення теоретико-методологічних основ забезпечення її безпеки, на побудову поняттєвого інструментарію тощо. Зокрема, розглядаються питання визначення сутності категорії фінансової безпеки, наведено перелік окремих загроз та індикаторів фінансової безпеки й деякі підходи до їх класифікації, пропонуються певні напрямки